

כל המרבה בקולוסטרום, הרי זה משובח!

בדלקת ריאות ואף בהתקפות עצבים. היה צורך בעזרה רפואית דחופה והתחלנו בהורקת תכשירי רים אנטיביוטיים. עברנו מהקלים לחריפים יותר, ולמרות זאת המצב הלך ורע; מספר הולדות שלא התגברו על המחלה הלך וגדל ונתרבו מקרי התמותה. במחצית הראשונה של תשכ"ד (אוקטובר-מארס) התמותה הגיעה ל-20% ובמחצית השנייה (אפריל-ספטמבר) אף עלתה עד ל-31%.

הנזק הכלכלי החמיר גם מחמת הפיגור בגדילה ובתפתחות של העגלות והעגלים אשר הבריאו.

המצב הזה הדאיג אותנו מאוד וביקשנו שתי-דרך התייעצות רופאים. תוך תקנה שתימצא הדרך להתגבר על המחלות שמעורריהן הבקטריאולוגים היו: סאלמונלה, פאסטוראלה ועוד. בשתי ההתייעצויות שהתקיימו, אחת בחודש מאי והשנייה בחודש ספטמבר לא נמצאו ליקויים וציניים בסדרי הטיפול וההיגיאנה הנהוגים אצלנו, אולם יצויין שעקב השימוש הרב באנטי-ביוטיקה, יתכן ורבתה עמידותם של החיידקים, ולכן יש להדגל משיטת ריפוי החולים, שנתגלתה כבלתי יעילה ולשים את הדגש על מניעת ההדבקה במחלות אלה.

הוצעו הצעות שונות, כגון—הוצאת הכלור בים של היונקים מחצר ההמתנה של מכון החלי-בה, נטישת סככת היונקים ושיכון הוולדות עד הגיל של שלושה חודשים במקום אחר, או ריצוף חלק מהסככה כדי לבער מוקדי המחלות שברפד העמק. מטרת כל ההמלצות האלה היתה למנוע הדבקה הוולדות שיוולדו בעתיד מהוולדות נושאי החיידקים.

בהתייעצות השנייה של הרופאים השתתף גם ד"ר פירון, הרופא הוואטרינארי הממשלתי באי-זור נחניה, והא הציע להגמיע את הוולדות בכמויות גדולות של קולוסטרום, בהניחו שהקולוסטרום עשוי להקנות לוולדות חיסון טבעי. ד"ר פירון אף הסכים להזריכנו בביצוע המדויק של הצעתו ולהילוות אלינו עד אשר נתגבר על המצב הקשה. בו היינו שרויים. קיבלנו את

רבים המשיקים הנפגעים ממחלות השגר ואני מניח שימצאו ענין בנסיון שנעשה במשקנו למנוע המחלות והתמותה בוולדות הרכים.

עד סוף שנת תשכ"ג שמענו וידענו על מקרי מחלה קשים בוולדות הצעירים ועל תמותה מסיפוריהם של בוקרים מכרים. אצלנו, במשך כל שנות קיום העדר כמעט שלא היתה קיימת בעיה זו. כל וולד הוכנס מיד לאחר הלידה, לכלוב נקי ונשאר בו משך שלושת השבועות הראשונים לחייו. בגיל של 3 שבועות היינו מעבירים אותו מהכלוב לסככת היונקים, מרופדת רפד עמוק. בשבוע הראשון היינו מגישים לוולד את חלב אמו שלוש פעמים ביום בזמן החליבה; חלב טרי זה הוגש ע"י עובדי החליבה.

אחר השבוע הראשון היינו ממשיכים בהגמעת חלב מלא שלוש פעמים ביום כל אותו זמן שהוולד היה בכלוב והיינו מרגילים אותו לטעום מתערובת ומשחת משובחת.

עם ההעברה לסככת היונקים לשיכון בקבור צות של 6-10 ראש היינו מחליפים את החלב המלא בחלב רוזה והיינו ממשיכים בהגמעה עד גיל 4-5 חודשים פעמיים ביום. לפעמים היה נתקף אחד הוולדות בשילשול או בדלקת ריאות, אך לאחר טיפול מתאים על ידינו, ורק לעתים רחוקות ע"י הרופא. הכל היה עובר בשלום והוולד היה מבריא מבלי שייגרם לנו נזק כל שהוא. מקרי תמותה היו נדירים ביותר ומספר הוולדות שנפסדו בשנים תשכ"ב-תשכ"ג לא עלה על 6%.

קשה לקבוע היום אם השיטה הזאת היתה תכלית השלמות, כלומר—העברת הוולד למקום חדש ובאותו זמן החלפת החלב המלא ברוזה בשתי ארוחות ליום במקום שלוש, אך עובדה היא שלא היו בעיות מיוחדות; השגר גדל יפה, צורתו היתה נאה, הבריאות טובה ואנו המשכנו להשתתף בצערם של בעלי העדרים הנפגעים קשה מתמותת יונקים.

אך בסוף תשכ"ג השתנה המצב אצלנו. מקרי השילשול נעשו יותר ויותר חמורים וקשה היה להתגבר על תחלואה זו. השילשולים היו מלווים

שניים ורבע מיליון ק"ג חלב מפרות בעלות זנבות צבעוניים

היה ראשון באיזורו אשר השיג את התנובה הממוצעת של 270 ק"ג שומן (ב־1959) ובחמש, מתוך שש השנים האחרונות, תפס את המקום הראשון מבחינת התנובה מבין כל העדרים הכ־לולים בספר העדר ההולשטיני של האיזור, וזאת — לגבי כל העדרים, בכל גודל שהוא. בכל אחת מארבעת השנים האחרונות עבר ייצור החלב השנתי שבמשק דוארטה את ה־2¼ מיליוני ק"ג חלב!

„טיפול ומימשק נכונים הם שהביאו עדר זה לשיאים אלה“, אומר המדריך האיזורי, „ישנם איכרים המתלוננים על פועליהם; כיוון שהם עושים זאת, יש להניח שהם הטילו חלק מאחר ריות המימשק על פועליהם. ג'ו דוארטה אוחז בכל מושכות המימשק בעצמו, ומשקו גדול די כדי שתפקיד זה יעסיקו משך כל היום. לעולם לא תראהו מבצע עבודות ששכרן דולר ורבע לשעה. אלו מבוצעות על ידי פועליו. לפי קנה־המידה באיזורו אין משקו ענק, כיוון שבאותו האיזור ישנם שמונה עדרים העולים בגודלם על זה שלו, ועוד כתריסר — השווים לו בערך, אולם שלו זוכה למימשק המשובח ביותר“.

„והמימשק אינו מצטמצם בתכנית הטיפול והרבייה, או בניהול העבודה, או בהזנה, או בהדר ברת מחלות, אלא בכל אלה בעת ובעונה אחת. מזה שנים טוענים החוקרים כי אין האיכר מסוגל להכיר אישית היטב כל אחת מפרותיו בעדר גדול, כזה של ג'ו. אני מעז לומר שג'ו קרוב מאוד להיכרות אישית כזו והטבעות הצבעוניות שבזנבות פרותיו מסייעות לו בכך“. דוארטה בן ה־38, בעל הגוף הגוף והמוצק, ובעל הפרצוף הממושקף מסביר כיצד מסייעות בידו הטבעות הצבעוניות: „בעדר בעל גודל זה אין זה מעשי מבחינת סידור העבודה לקצוב מנת מזון מרוכז אינדיבידואלית לכל פרה ופרה. הטבעות שבזנב הפרות מסייעות לנו להגיע להסדר הקרוב ביותר לנ"ל, כלומר — האבסת המזון המרוכז בקבוצות, בהתאם לתנובה“.

וכך פועלת שיטת הטבעות:

קבוצה 1 (טבעות חומות) — פרות המניבות

„הרעיון נראה לי מטורף לגמרי, אולם אם ג'ו דוארטה מסמן את זנבותיהן של פרותיו בטב־עות צבעוניות, מוכן אני להתערב אתך שיש הגיון בדבר“, כך אמר לי באחד הימים האחרונים שכנו של ג'ו: „במשך הזמן לומד אדם שלא להטיל ספק במעשיו של חברו המטפל בעדר פרות כפי שג'ו מטפל בו והמשיג מפרותיו תנובות כאלו שבעדרו של ג'ו“.

התנובות שבעדרו ההולשטיני של דוארטה, בן ה־300 ראש ומעלה (בקליפורניה), הינן באמת פאנטאסטיות. התנובה הממוצעת הגיעה בשנה האחרונה ל־8180 ק"ג חלב עם 294 ק"ג שומן; שתי חליבות ליום, 305 ימים לתקופה. השנה חלה ירידת מה בתנובה — 7780 ק"ג עם 281 ק"ג שומן, אך עדיין היתה גבוהה די על מנת להעניק לעדר זה מקום ראשון מבחינת גובה התנובה מבין העדרים בעלי מספר ראשים כזה. עדר זה

הצעתו והחלטנו להגשימה כיוון שהיא גם נראתה בעינינו קלה ביותר לביצוע, ללא כל השקעה כספית בשינויים בשיכון וכדומה.

באוקטובר 1964 התחלנו לחלוב כל פרה מיד לאחר שהמליטה ואת הוולדות הגמענו במנות קולוסטרום גדולות, ביממה הראשונה לחייהם. נחפזנו להתחיל בפעולה זאת משום שבחודש ספטמבר מתו 8 וולדות שהיוו 70% מהשגר של אותו חודש. מ־1 באוקטובר 1964 ועד 1 בפברואר 1965 נולדו 72 וולדות מהם נשארו בחיים 70 ומתו 2 בלבד; המספרים האלה מדברים בעד עצמם. אנו ממשיכים להגמיע מנות גדולות של קולוסטרום ואיננו חוששים שמא יזיקו 2—3 ליטר בארוחה אחת, ואפילו ברא־שונה; הננו מגמיעים איפוא 10—12 ליטר קולוסטרום במשך היממה הראשונה לחייו של הוולד.

אנו אסירי תודה לד"ר פירון על הצעתו, הדרכתו והתמסרותו שסייעו בידנו להתגבר על תמותת היונקות, צרה שגרמה לנו נזקים כבדים.

מאיר שלמון קיבוץ העוגן, פברואר 1965.